۷۸۶

سلسلۂ مطبوعات نمبر ۷

غلام محمد نور محمد تاجران کتب

سرینگر

شاہنامۂ کشمیری

بزبان

جلد (۲)

مصنفہ شاعر نامی گرامی فردوسی کشمیری عبدالوہاب پرے ساکن حاجن

پبلشر
غلام محمد نور محمد تاجران کتب
مہاراج گنج بازار . شاخ
مالسیمہ بازار امیراکدل
سرینگر

در سنہ ۱۹۳۸ء

قیمت ۵/

اصحاب الکہف پرنٹنگ پریس ... باہتمام ... غلام محمد نور محمد تاجران کتب مالسیمہ بازار امیراکدل ... شائع کیا

بسم اللہ الرحمن الرحیم

شاہنامہ جلد ششم ۱

ژہ گرٛژھ وَنِ وُنُس میہانِ عرض و سلام
یوٗ پانی یمہ گُل گنٛدِت ہیٚشِیس شاہ
ملکٕ زادہ گو ہیٚشِیس اسفندیارٕ
چھوٗ رُستم سٕتھاہ نرم تہٕ نیکخوی
ہہ رٕس نشہ یامتٕ ہتوم چانوناو
دِگر سوی رُستم کران مصلحت
کران آس اندیشہ تم پانوانِ
زوارہ خیرت ہت برٕ زال گو
کمر بستہ گو رُستمِ نامدار
لب ہیرہ مند وا تو نزدیک یام
گرِس پیٹھ چھان آسو درٕ انتظار
سوارہ سوٗ ہت لوکہ ہت ہیٚشِیس گو
سُو رُستم پیادہ سُپُن عذرخواہ
پتھرو تھوٗ زٕ تس برٕنگ اسفندیار
بآئین جاہ کر برسمِ ادب

یوٗ چھوس خاکِ پا پادشاہس غلام
یہٕ تس سیت باہم سریٖ ہان چھ پاہ
وَنِن رُستمن وصف تس بے شمار
چھ ہوتس چھانہ دیدارکوی آرزوی
ٹکان درٕ او پانی کمر بستہ آو
بیکجا زوار و فرامرز ہت
چھ ظاہر شہس کینچھی رای سان
سوٗ بخت تٕژ اندرین حال گو
برای ملاقاتِ اسفندیارٕ
ہناہ دُورٕ کر پہلوانن مقام
سوٗ دلیشت ٹکان درٕ او اسفندیار
بصد فخر لشکر خویش گو
دتن بوسہ تم برکفِ پای شاہ
مٹھوس کینہ رُستم رٹن درٕ گِ
موشِرٕ تم بتعریف شاہزادہ لب

ژہ اندر جہان شادو خوشحال آس
ہمیشہ بتائید اقبال آس
ژہ کر مہربانی بہ پانوان
ژہ چھوی پیشکش دولت و جان من
گرہ میانو چھوی کو ژشتہ خانہ من
یہ چھو منتیہ کہنہ پادشاہس ونن

بزنجیر بستن اگر دِک ژه تن — ژه لوٹ جنگ ساروی یمی لحظه وَن
وگرنه مه چهوی نُن رِٹت پالهنگ — ژه سیتن بمیدان مه چهوم اذه جنگ
بمِت نه ژه بسته کرت پیش شاه — کرِم ہانژ ناحق گرِ شہم کینه خواه
کرِم حیف نامرد ناکاره دراک — نشه مادِپم زِنیتهی ہاره آک

بنم نه گرِ ژہن پیش تس وبرو — مه کیاه روزه مانِ شتس آبرو
دپوس رِستمن ایشه نیکفال — بوساری حقیقت وَنه پیش نزال
بوتس سیت رَاس کره مصلحت — ومِ کیاه سو فیرت چهو کیا چارژه
شہن دپوس بازه ای نامدار — بوه پراران جوابس چهو سی انتظاه
ٹکان ایزه پیش اذه دم آفتاب — نته از بد و نیک سوزم جواب
دپان یام رِستم سوئی خانه گو — پشوتین بدربار شه پانه گو
بخلوت وَنُن تم باسفندیار — چهو عاقل سپهاه رِستم نامدار
چهو کیا ہتام معنی بگفتار او — مه چهوم دل پراگنده از کار او
اگر میانو بوزک مه کرکاه زار — مبادا اذه گرِشه دشوار کار
ژه عاقل ته دانا بهر کار چهوک — وَنی کیاه بوَن پانه مختار چهوک
دگر سوی رِستم پراگنده حال — بزابلستان واتو نزدیک آل

چھو رستم دژن دور تندی ہیوٗ
چہ چھو ژ ہن بہان برسر دراست
پتہ چھو کینہ بند رستمس نہ خواست
فریدون کاوس کی قباد
بوزانک چھم از پس عیش یاد
پیالہ ژ پتھ کی سر نامدار
ہمن نشہ چھو کیانشاہ اسفندیار

بوزانک ہمہ پادشاہان کی
ہمہ آنم زالبرز کوہ کیقباد
ہمہ کرمژ چھہ تورانین بر ہمی
ہمہ ویران کرُم ملکہ تورانکوی
کرُم ایل عالم شمشیر زور
دپوس پادشاہن مہ آسوم خیال
ولیکن مہ چھوم وَن شہا اضطراب
بایران مہ چھوم نُن ژ زنجیر بند
مہ نشہ وَن ژ تت پٹ چھہ کیاہ چارہ
دپس رستمن بازای نامور
ادہ بوزِ وَنی ات سواس جواب
ات اندر شہس ساقین آنوِ می
پتہ بہ چھو حال باہم شراب
اہس پادشاہن کرس پایہ هف
دپس رستمن پیش شاہ جہان

بڈیومت بوچھوس برسر خوان و
مہ چھوم از فریدون منوچہر یاد
کرمنہ باداد ایران کمی
بہر سود تمُ سکہ ایرانکوی
تہوُم کاتھن مہ تمنای گور
گرژھ بوز بہر ملاقات زال
ژ ونتم بدونیک ساروی جواب
کرت دست و پا بستہ اندر کمند
صلاح چھا کینہ جنگچی شیر ای
ژ اول بایوان من ڈیرہ کر
پئی قیدِ رستم مہ کر اضطراب
دپن رستمس ای ایل نیک پی
یک لٹہ ونکن چھو نہ کینہ خراب
بمجلس دُشن جای تس سوی چپ
ہمیشہ دچھن کن بو آسوس بہان

سو مردار مردارہ سیتی بچاو
بنوتس نہ ایرانیان مال و زر
تہتھ خوبردس شہ ہیو آسہ پور
سپُن تیلہ تر رستم پیلتن
شہس شوبہ شایستہ آسُن کلام
بچوبی اسہ زانہ کاؤس شاہ
کم و زیادہ یا زانہہی چاپلومول
تمس دِپ چھو نا زال از پشت سام
نریمان گرشاسپنوی پور آسو
سو اتھ سپہدار از تخم شم
طورک آسو شید اسپنوی خاصہ پور
شہ طور از تخم جمشید آسو
تُسند ماجہ بڈ بب چھو شاہ کو زنگ
مہ چھوم ماجہ بڈ بب محراب شاہ
تہندی ضحاک پانژم پدر

بڈ و بابہ دِر سیستان پانہ آو
نتو وَن بڑ ا باب تہا ن زال زر
گژھ ہکنا بہن پادشاہس حضور
مہ بوت گفتار بیہودہ وَن
شہ چھوک وُنہ نادان معصوم خام
لدن کونہ از کینہ تم چھین زاہ
چھو ازُس بابران زمین فیجہ وال
چھو مارس تسندس نریمان نام
سو گرشاسپ ازا تر مشہور آسو
سو شم طورکن چوارث ماجہ جم
سو شید اسپ شاہزادہ از تخم تور
میس در قسلم ماہ خورشید آسو
مسیحر میس آسو مت وم و زنگ
بکابل نہ مین صاحب دستگاہ
کرو کیم زایران ساری بدر

۵

اگر چھوک ژٕ عاقل مہ کر کارزار
تہٕ بوزِت ملکزادہ دلتنگ گو
ولیکن بآہستہ گفتار نرم
بہ تندی دپُن رستمس ای دلیر
مہ گرژھ تنگ ناحق ژٕ بر فیجہ سہل
کم و زیادہ یُدوی ژٕ آسی دماغ
بایران ہمیشہ کرت چاکری
زایران تا رُوم توران و چین
تہو منہ کوٗنی بوی از بُت پرست
مہ آتش کرُم تازہ آتشکدن
مہ در ہفتخانہ کرُم کارزار
نسل و نسب پانہ زانکھ ژٕ می
بوچھوس پور فرخندہ گستاسپنوی
سو لہراسپ از تخم آورند شاہ
قبادن پکھوز انہن کی پشین

برستم کہیا تارہ اسفندیار
بعینہ تمس نارہ کوی زنگ گو
بد آتش کلاماہ کرُن سرد و گرم
بلا شک بمردی ژٕ چھوک نرہ شیر
بروئی جہالت مہ کر زیادہ جہل
ز شاہان ایران ٹاکس چھوکھ ژٕ داغ
مہ شاہی کرم بلکہ شاہنشہی
مروج کرُم پانہ آئین دین
با آتش پرستی کرم لوک مست
تہٕ کرمُت چھونہ کینہ تہندی حسدن
مہ فرماوُمت پانہ رُوئین حصار
مہ چھم ارِث شاہی و الفاد وہی
سو گستاسپ شاہزادہ لہراسپنوی
سو پور پشین صاحب دستگاہ
چھوارِث پدرس توران و چین

میسیتی تی کرِنہ گفتار سخت — کرُم خوار بیوار از تاج وتخت
دپس تم بوچھ سنہ سوکاوس کی — گمت مست وچخور یا ساز و نی
ہہ چھم تیز ہمت بغیر از خلاف — زنیزہ تولن بر ہوا کوہِ قاف
وینت تی نکھ آس خندہ کرت — وچھن ہتسندی نو رفندہ کرت
وچھت زور رستم پراکندہ گو — زہیبت درونی سو شرمندہ گو
دپس باز اسفندیارن اسان — چھہیت جنگس شیر زولیان
بایران ہمت لبتہ از دست نوٗر — بدینا گرتھ شہر چالوی ژیوٗر
بخواری کرت لبتہ اندر کمند — کری دست و پا زیر زنجیر بند
ژہ تتو واتنا دت بوتراوت اتھہ — گرہ کو تہس سیت پانی کتھہ
دپس رستمن باز غیرت جواب — بخامی گژھ مت پادشاہا خراب
ہہ گژھ یوت بر پہلوانی غرور — وتہکنہ زمردی بمیدان پوٗر
وچھک ون ژہ فرد اہیچھک کارزار — یلہ آسہ رخشس یوگومت سوار
بمیدان پانی وچھک میان چال — اکی حملہ آنت رٹت پیش زال
تہوت بر سر تخت بیدہ دو سنج — کری پیشکش مال واموال و گنج
ادہ بومی سیت نزدیک شاہ — تمس ہت دمی تخت وتاج وکلاہ

یہ دینہ چھونا نوشتس جوہری برابر
بجلوت و مو حال داد اشرار
خدا زادہ کس چھ نقشیہ تنگ
پکہ چھ چھوم مرون رستمن سیت جنگ
چھو یادہ بہار دکاوس کی
ولوس چھو وم جم بجام کی
چہ ان سا قی جام رنگین بہار
کرن آسوا ذریشہ اسفندیار

داستان ۸

چھو راوی لکھان رستم نامدار
یہ زابلستان گو زا سفندیار
زوارو و فرامرز تہ زال زر
بہمت آی در جلب نامور

ولیکن یو چھوس تنگ انہ نام ونگ
بمیدان مرگ ید ژھ نہ دست من
خجالت مہ پھ روزہ شرمندگی
بظاہر چھو کہتام شاہس غرض
ژہ جاہل تہ نادان بیہوی نہ الوتنگ
اگر چھو ک ژہ دانا کہ ای تند خو
چھو نہ دیک ون دو گستاسپ شاہ
دپس تم زہ نیرنگ جادوگری
دوم صبح ڈیشکن بمیدان جنگ
بجواری کرت لستہ بازال زر
دپس رستمن چھوس یوتن برزضا
ونن کیاہ چھو ساڑوی بنہ آشکا
ونت بی سوگو نہ پانہ زابلستان
بخیمہ کران آس باہم سخن
چھو بہتر اسس سیت تہاون صلاح

کرن چھوم مہ با افسر خویش جنگ
چھو افسوس از تیغ در دست من
مہ کنہہ چھو منہ در کار ترژہ بندگی
چھو درسینہ لس کینہ چانوی مرض
بجامی مہ نشہ پاڑہ نی سوزہ نک
ژہ بیہودہ ناحق مہ کر گفتگو
چھہ ون چانہ نوبت بنک پادشاہ
مہ دم بازون بوزنہ سیر سری
کمر بستہ نیری بہ پیکار تنگ
گژہ مک باژہ شیر پاہی ہت دربدر
چھو در دست تقدیر کار قضا
مقدر چھو در دست تقدیر کار
پشوتن تہ اسفندیار جوان
چھو رستم سپہدار شمشیر زن
بمردی چھو کہتام غیبی بلاہ

سنجلوت ... حال شہزادہ ...
ونان ... رستمن حال ... اسفندیار
سرینہ ... شہزادہ ... زر
چھو ... چاہ ... کار ...
چھو ... زال زر ...
... سری ...
دلاسہ ... شہزادہ خاص سرن
بجامی ... ان بادشاہ ...

[illegible]

اگر بارہ ہن ژٔ ژی شمشیر کین
دِین لوک رستم تہ کار آسو
نمک کھت نمکدانہ تم فوٹرا و
ہر سو گژہی در جہان نام بد
دُپس رستمن باز ای زال زر
بوآنن ملکزادہ از جای جنگ
ژٔہ دِس دولت و مال تہ گنج زر
دُپس ہال یم چھی خیالات خام
درین فکر رستم پراکندہ حال
پکہ دراو رستم کمر بستہ تنگ
زوارہ بلشکر سپُن فوجدار
مگر رستمن تس یہ تہاوُن ونت
ملکزادہ ہرگاہ اِتی فوج ہت
اگر آسہ تنہا ژٔہ تہ دور روز
کمر بستہ تہور رستم شیر زور

گژھ شہر در ملکِ توران و چین
کین ہفت پشتی نمکخوار آسو
پتو خوی بدتم یِمَن روی ہا و
بخاطر تشہس کینہ وزی حسد
چھو تقدیر در دست حق خیر و شر
ژٔ ژت دست بستہ چُہ وباہ لنگ
مشی چانہ خلقہ تس میان ہر
چھو مشکل کرُن شیر درندہ رام
درین غم زوار و فرامرز زال
شباشب کرُن سازو سامانِ جنگ
بمیدان کرُن وارہ فوجاہ تیار
ژٔہ تہاوم یِہ نزدیک لشکراہت
ژٔہ تہ گرژہ ہرسوا دہ بستہ وت
سپاہت یہ نزدیک ہن تہ وژرو
بجلدی لدُن زین رخس ژٔہ پور

بمردی دو دوشی زن عرق ریز آس
دوشی سردار جنگ پیکار گی
دوشی زن بجنگ آوری تیز آس
نه بازی خودم ہر دوشوم منده گی
دوشوی بحیرت پراکنده گی
نه ہیتو کینه از کینه بر روی چین
نه دول کاہ تہو نمره از پشت زین
بمردی ملک ارکی کیمو تہ کال
یکینه نوک سخت باہم دوال

دوشی دست بردار از کار گی
دوشی زن و پهلوان اس در جای جنگ
کرت آس از کینه جوئی درنگ
نو اده دگر سو بناوردگاه
سپُن مت بایرانیان کینه خواه

بویدوی گرته تنگ در جای جنگ | بوہاوی اشاره ته کُن بیدرنگ
ته روزک با مداد جنگ آوران | کرن نیم کشته یگرز گران
لدن تیز بر پشت شبدیز زین | سو پُر چین لایه و به پیکار و کین
بمیدان پشوتن تس سیت گو | کران آسو لشکر ہتھن پویه دو
دپُس رستمن ایشه نامدار | ته چھوک سیت ست لشکره بیشمار
مه چھم کمته اما بلا چاره گی | بمیدان کرو حمله یکباره گی
دپُس باز تم کیاه چھه لشکر بکار | ته نه مه چھه باہم کرُن کارزار
چھوچومت ته تمی یه کینک شراب | گژہن لوک آواره ناحق خراب
کرک و عده باہم بناوردگاه | انونه بیه بہر امداد کاه
سپُن گرم بازار جنگ آوری | دوشی خنده زن اندران داوری
گدتی بکینه کرک نیزه تیز | سپُن تیز بیزن تپهر ریزه ریز
پس انگه تمو کرکه شمشیر شم | بمیدان مردی نه تم زیاده کم
دوشی زن ز شمشیر بازی نفور | کرک از سر دست شمشیر دور
تولک بر سر کینه گرز گران | تمن دونوی ماز آسوک ہران
نه گرزه بجاژ دونی گرزه دار | وتھان آسو از گرزه گرد غبار

[illegible]

کرک سخت ایراتین دارو گیر
از اسخال نوشس آوزہ نامدار
سپُن تیز تس وبہ الوای گرد
سوالوای مارُن بشمشیر کین
زوارہ دوان بہر الوای گرد
کمر بستہ بر خون الوایہ گو
تمس وبہ نوشس آوزخام آو
زوارن دتس زخم نیزہ ملس
بخون براد زبجوش و خروش
بشبدیز چارُن تمی زورہ تنگ
فرامرز گورو بہ تس کینہ خواہ
زایرانیان واریاہ نامدار
بیہ مُود اسفندیارن زہ شُر
سپاہان ایران پراکندہ حال
دپان دراو بہمن و دوان زار زار

بصد کینہ از خنجر و تیغ و تیر
سپُن بر سر کینہ جوہی تیار
سوشاگرد آن رستم شیر مرد
بگونسار تراوُن سوا ز پشت زین
سو پُر درد گومُت وچھُن روی زرد
تولُن نیزہ تہ کینہ چی رایہ گو
بخامی گرفتار درِ دام آو
پتہ پیوستہ وُدہ نیرت زلس
دوان آو شمشیر ہت مہر نوش
بصد کینہ لایہ و بمیدان جنگ
سو شاہزادہ مارُن تمی بیگناہ
دپان مارہ گی اندران کار زار
بغارت تمن نیوک اسباب گر
زشمشیر زابل سپُن پایمال
بناوردگاہ پیش اسفندیار

وچھِن تنگ رُستم پہ جنگ [illegible]
بکت کن سوشن از گرگان زار
ملکان گو زوارہ بناوردگاہ
دو ھس بیٹھ سوختہ جاماوت
سوم ہتھ اوہ گرپھو آمُت زِ تن
نہ اسم ہیوت بمیدان جنگ
پہھ رستم از نگاہ اوہ تنگ
پیٹھ شور و رقانہ پہلوان
[illegible]

بیکسو پُن پہ بلندی قرار
کرِس کرِ بیک اسفندیارن
وچھت کیاہ و تہ چھوک ژھیچن کیسان
پہ چھوی عیسای گردو جنگ آما
زِ ہیت گوک ازجای ناوردگاہ

دِپُس تمہ بفرمانِ یزدان پاک
پسِ انگہ زوارہ و فرامرز زال
بصد کینہ مارُک بر رنج و عذاب
بمیدان سپُن ہردو مشغول جنگ
کمانن تموچارُ مُت نو ورہ گون
تہوی شور و تہواز شپاشاب تیر
زِ پیکانِ رُستم با سفید یار
زِ تیران اثر گونہ رُوئین تنس
نگر رُستم از تیر اسفندیار
انُن سخت عاجز بنا وردگاہ
نہ تس نیزہ قابل نہ تس تیغ تیز
نہ تس جای مردی نہ یارای جنگ
سو دورِ جنگ شاہین کرُن تنگ تر
سپُن رخش زخمی بیکنوک تیر
پیادہ سپُن رُستمِ شیر زور

ہمردی گدُن بو کرت ژھی ہلاک
بزندان ایران کرک پایمال
کرن زابل و بلکہ کابل خراب
بشمشیر تیر و کمان و خدنگ
تمو اک اکس تیر باران آن
پیاپی بیار و یزنتہ بگیر
خلل گونہ موئس وران کارزار
نہ تاثیر از تیر گو جوشنس
سر و سینہ زخمی پزہ پارہ پار
نہ کرُر رُستمن و چھوتموی آسو زاہ
نہ تس نیزہ گرزس گمت ریزہ ریز
نہ تس پای رفتن نہ غوغای تنگ
نہ تیر و کمان و کرُن تنگ تر
زِ پیکان سپُن رُستمن دار و گیر
تہ خوردہ تس رخشی کرنہ دُور

کیتیو چھی سَہ ہمت کتو گوی سو ہوش
مہ کیاہ کر بمیدان مردی کمی
ژہ زاس ہہوی زالہ لذال دراک
ژلوک شال زن مندہ چھاوت یہ نام
وچھان دورہ رستم بصد ہوش آسو
گراہ اک نہ وارن اُس نہ ییہ نسان
بتندی وُنُ سوی اسفندیار
نہ نیزاہ ژہ لایُت بہ پہلوی من
نہ یوژی لنشہ دست بردار گوس
باہستہ شاہن وُنُس نرم وگرم
بہر موی چھوی خون زخمن ہران
بہ بستن دِہ تن وُنہ آدنُ ژہ چھوے
دپُس تم کہ ای پادشاہِ بزرگ
مہ تیو تام چھوم دربدن زوتہ جان
مہ کرمُت چھو ملکس اکِس دار وگیر

زہیبت اژان چھوک بسوراخ موش
چھلُم دفتر دابہ رُستمی
تبہ خوردہ شیرس لنشہ شال دراک
یہ ہمس کرژن داغ تھاوت ژہ پام
بشہزادہ تھاوت کتھن گوش آسو
سراسپ کہتو رستم پہلوان
بمیدان مردی کرُت کیاہ ژہ کار
نہ زخماہ سردوش بازوی من
نہ کمزور درجنگ بیکار گوس
بخامی بنُ پان گالُت بشرم
یہ چھوک وَنِ ژہ رفع خجالت کران
یو زندی ہمت میانِ لادَنِ چھی
ژہ از زخم مہ گرژھ شادمرگ
یو کرو بہ مانگ ژہ ہی پہلوان
ژہ چھوی وَنہ دندن یوان بوی شیر

دگر سوی رستم وُدان پیش زال
وُچھک تس گمُت پارہ پارہ بدن

چھِلان تہ مِلان آس زخمن دوا
دپان آسو مارس وُدان زار زار

چھُو سر زور اسفندیارہ دلیر
ژٹُوم می زشمشیر خود کوہ قاف

توٹین پوٹی گرزہ البرز کوہ
نتس گرزہ پور و نہ شمشیر و تیر

چھُو مغلوب ظالم ستمگارہ ہای
ہمردی رٹوم مہ کمر بند تس

کوہس پٹ اگر ترا وہ ہا تیوت زور
ڈلُم نہ سوا کی موی از پشت تین

نہ کاہنہ دیو ڈیوٹھم مہ تیہو سخت تر
اگر نہ ٹکان وُاتھی وقت شام

تمس سیت وُن چھو منہ باراہی جنگ
ونان آسو شاہزادہ ہُند حسب حال

بیکجا سمیت آس ساری وُدن
بجز تیر تس آسنہ اکی جُوا

فسانہ زمردی اسفندیار
چھُو شہہار درندہ غرندہ شیر

زنیزہ کرُم سنگخارن شگاف
تمس پٹ کرُم گرزہ ہت جستجو

نہ خنجر تہ نیزہ تمس جای گیر
بہ پیکار گو نہ مہ کنہہ پیش ہای

بکینہ کرم زور ہر چند تس
سو کوہ و الہن ہال زن اورہ یورہ

اسِ کنہہ ثانی بروی زمین
نہ کاہنہ آسہ اندر جہان شیر نر

تہ آسوس سر تیر گومُت تمام
لگم وارِیاہ زخم تیر و خدنگ

بزال سو کر ہتا وہ ناموس و ننگ
بکینہ ہر کس ہیہ انتقام

بجوازی کری سوی تن وچھ تنگ
اَی پانہ ورعانہ اسفندیار

نہ ییروی ہیک تہ ورہ اینا مدار
نہ چھُو کم خیالات خامی کرن

تہ بوزت وچھی پانہ زال تہ رن
بچشمی لگوو نہ روزہ مہ سوربہ

مہ سورہ ہتا ژنہ دورہ بہ

نہ یہ نام اندر جہان روزہ پام
بکل ناموریہ زوی شیر نہ ور

کہی ہای گومُت چھو دہ چھوٹہ
سو پیر اسی ہی اندرین بوم و زاد

پیکیاہ آسوا اسفندیار ون

چھلون خون زخمن ملن بال و پر
بہ سیمرغ رستم سپٕن عذر خواہ
اکی حملہ کرنس پراکندہ حال
وتھاہ او تمۍ تدبیر کار
نتہ می سو مارہ بیک نوک تیر
مہ تھاوم بڈت داغ معصوم خام
دپس باز سیمرغ ای پہلوان
یہ شیر دلاور قوی زور چھوی
بہ پیگار گوٕمت یہ درچین آسو
کرٕن چینکوی ہفتخانہ بیاد
کرک کیاہ چھو مشکل تس سیت جنگ
کری کیاہ تمس گرزہ گاو سر
نہ پوری سلاح کانہہ روٕین تنس
مہ کر کینہ جوئی صلاح میانو بوز
تہ بوزت دپس باز زال زرن

بلورخشس رستم سپٕن شاد تر
ہیہ چھوم پتہ دشمن بنا ورد گاہ
مہ تس کٔرتس چھوم نہ ندہ روزن محال
بو مارن یہ کمبخت اسفندیار
نیم یا سودر شہر ایران اسیر
چھونا حیف یہ وزم یہ پیت ٹیرو پام
زہ ہرگز مہ کر یا ملکزادہ مان
اسی ہو نہ کانہہ اندرین دور چھوے
بہت شیر تن بر سر زین آسو
سپٕن مارہ کیتاہ جن و دیوزاد
نہ پوری اسی تیغ تیر و خدنگ
نہ خنجر نہ نوک سنان کارگر
نہ کانہہ پوشہ تس دیو اہرمنس
ازین شیر دل دور ژل ژور روز
یہ نیرت مہ پٹ کینہ جوئی کرن

نہ تس وزہ اطفال آل و عیال
ژہ از تیر گژھ کور تھاوُن کرت
گژھی اکھ ژہ سرزور دشمن زبون
توُن رستم ورخش اسباب زین
کولاہ اکھ ژلوک از سر کوہسار
خدنگی دو شاخ چو آفات دہر
شبا شب سو رستم اَنُن پیش زال
شفق شعلہ نداز سر بام شرق
کمر بستہ رُستم بناوردگاہ
کرن کریکا ای شاہ اسفندیار
بخاہی مہ گژھ یوت مغرور مست
بمردی بناوردگاہ تیر تیز
زہیبت سپُن نزد اسفندیار
دُپس حاضر و رستم پہلوان
سوزُن تم پشوتن بناوردگاہ

نہ جان و نہ خانہ نہ دولت نہ مال
سوزندی ژہ بی زور تھاوُن کرت
کھتو یتہ بیہ بار گردن ژہ خون
دپان نین فوراً بدریای چین
گرکتہ کرک وارہ شیرت تیار
سر قہر تھاوُن متھت آب زہر
ستھاہ شاد گو پیر دیرینہ سال
جنوبن شتامس کنوی تراو سرق
بمیدان مردی سپُن کینہ خواہ
بہ پیگار من وُنہ چھوکنا تیار
ژہ بی بیم از رستم زور دست
چھی یت دمی گژھ ژہ راہ گریز
دپُن کس سنادراو بر کارزار
دپوک تم سو گومت یوی نیمچان
دپن تس ژہ وچھہ وارہ رستم یہ چھا

کرن کریک ای رستم پهلوان — مه چهم رای چهوک گومتن نیم جان
کرک مال زنده بجا دو گری — مه بوزنم چهو استاد در ساحری
بوتهاوی ژه از ریزه ریزه کرت — کرک کیاه اده زال واتی مرت
دوپس رستمن بازای پهلوان — ژه چهوک بم خیالات خامی کران
یه چهوک بل ژه بهتانه بازی ونان — شرن سیت چهوک گو قافس کهنان
بصد زاروا تم ونان باریاره — بخامی گرژ تک مه اه انجام کاره
مه پیٹ سوزه اندر جهان نام بد — ژه در سینه چهوی کینه موتک حسد
مه کر کینه چهوتی ژه کر کینه صاف — کرم عفو تقصیر تهاوم معاف
بیکدم ژه کر عزم ایوان من — بصد بار منت چهه بر جان من
اده دست بسته یمی پیش شاه — ولیکن یمی سیت بی بند و پا
شهن دپوس تراوون گفتگو — بخامی مه کر صلحکوی آرزو
بنی نه صلح آشتی دور چهی — اگر زنده گی ون ژه منظور چهی
سپن نه ژه راضی بزنجیر و بند — بیکبا رتقنه کرو چونچند
دپوس رستمن بودمی گنج و مال — چهه دولت زسام و نریمان و زال
شهن دپوس مال چهو منه بکار — مه چهوم مال بیحد سنهاه مهر دیار

یکنه کرن سخت باران تیر
بمیدان کرن رستمس دار و گیر

کرُس رستمن حیف ای نامور
پیاپی ہہ لگ تیر دوہت تہ دَ ہ
ہہ دتومی اکوی زخم تیر خدنگ
دُپُس تم بگریہ وَدان زار زار
تقدیر از تیر لو مارہ گوس
وَدان آو بہمن بنا ورد گاہ
کران آس بگہ زنگہ دَوا
سو رستم سنجا نہ بر زال گو
سپن رستمس آل و اطفال خوش
دگرہ و نزہ رستم تہ گو زال زرہ
کرُک نوحہ گریہ تو لگ سخت شور
دپوک پادشاہن یہ تقدیر آسو
ولیکن زبید ا گستاسپ شاہ
بیازہی نمی ہیتوم انتقام
سو در پادشاہی کران وارہ عیش

اکی تیرہ تراوت اویزان سر
کدُم نہ مہ از ننگ و ناموس آہ
وَدان چھوک نظر کر بناموس و ننگ
مہ کر ظلم بر جان اسفندیار
بودِن خوار از کار لاچارہ گوس
زمیدان بخیمہ تو لگ پادشاہ
بسختی نہ تخفیف لگس انجوا
بت دی مظفر تہ خوشحال گو
زوارہ فرامرز تہ زال خوش
بدربار شہزادہ نامور
وزان پس وصیت سپن اورہ پور
بہانہ مہ کتو رستمن تیر آسو
بو چھوس د رقیامت تمس کینہ خواہ
مہ در پیش تحریر تقدیر آم
مہ قسمت پین آم یت جایہ پیش

بودل شاد بر کارِ تقدیر چھوس	بوناوان زتعبیر و تدبیر چھوس
بایران پشوتن بافسوس و آہ	وُدان واتو تابوت ہت پیش شاہ
بگریہ تو لگ درحرفخانہ شور	سپُن نور وُد پادشاہن بزور
ونان آس ساری وَدان زار زار	بیازی کشہن مارُ اسفند یار
ازین گفتگو شاہ شرمندہ گو	جگر خستہ و ہم پراکندہ گو
سرس دفن لاشہ تسند زیر گور	سپُن ختم رُوین تمن دَور دَور

داستان دیگر

دپان رستمن لکھو بہ گستاسپ شاہ	بتعظیم شاہس سپُن عذر خواہ
مہ آسم نہ مرضی بہ پیکار و جنگ	بکینہ اُوس پادشاہن بو تنگ
ذرا مس وُعلق تہ مہرہ دیار	سپُن تنگ تم مانونہ زینہار
مرس ہانو پانی یمی پیش شاہ	تہ بو زت زیادہ سپُن کینہ خواہ
برابر سپُن تس تقدیر کار	درین دَور ناحق مہ پیٹھ ووبار
مہ چھوم تہا و مُتّات پشوتن گواہ	پرٔ زہ ہوتس آسوسنہ جنگس روا
بوگو مُت پشیمان شرمندہ چھوس	بفرمان پذیری کشہن بندہ چھوس

ژه ته مارِئی کالِ در پیش غم — چهو فیران گردش نوی دمید م

مه گرزه شاد بر مرگ اسفند یار — شغادن کهنت چاه تهاوُن تیار

شغادس کِتوی زی کمان تیر چهی — زه ما واقفی کِهنه تقدیر چهی

داستان دیگر

چهو راوی روایت نه دیگر انان — بشهنامه فردوسِ طوسی ونان

بُڈاه اکه قومِ نریمان آس — خبردار در هر سخن جان آس

وپان آس نا و آزاد سرو — سو ته احمدِ سهل در شهر مرو

تمِس قصهٔ پادشاهان تمام — وچهم یاد نسل و نصب اصل نام

مه یمتسی پرزهوم داستان شغاد — تمِس آس ساری خبر واره یاد

تمی دپو کنیزی آس سیت زال — تاره مایل سپُن کیوتر کال

سه حامل سپن زاو تمسی شغاد — ستمگار بدبخت کان فساد

ونان آس سیر نجیم وال — یه بدخوی ویران کره خانه کال

یه بدبخت بدخوی انجام کار — کره زه لبس خوار در روزگار

بیانی کره خانه مانه خراب — بجیله دیه پهلوانن عذاب

٢٠

ولیکن بتدبیر در کوهسار
نهوک تیر ته نیزه چاهن ٹوت
ببازی کرک عارضی فرش تت
بحیله سو رستم بہ نخچیرگاه
شغادکن شهس سیت کر مصلحت
پدر بادشاه افسر و اهلکار
بحیله بهت دست بردست آس
بمجلس ونان آسو شاهس شغاد
مه چهوم بوی رستم بہ میول زال
شهن ونو بتکرار سوئ شغاد
توی چهوک سٹهاه صاحب اعتبار
بدانشوی کرته پانی خیال
اده آسهک وارث تخت وتاج
برائ بهانه کرک در اله هر
بزاری سو درشهر زابل ودان

بهرجا کهنت چاه ژه تهاوک تیار
مصفا سه وٹ واره تهاوک ڈوٹ
زهر سوی تهاوک سر چاه وٹ
بتدبیر پاون در قعره چاه
بمن بوی بتدبیر پوشیده کت
بهت صف بصف آس اندر قطار
بجلک شیر اباه چهین مست آس
بد بنا چهوکس میانو هیو بوم زاد
بیه کس آس میانو هیو ملک و مال
بلاشک لاجی بلا دور باد
مه تهم باج بوزت هوان هار هار
اگر آسهک اصل از نسل زال
مقرر ژه کنتو آسهی میانو باج
ژلت گو سو بدخوی بیداد گر
ببازی سو گو خاک برسر اداں

۲۱

تس سیت لشکر ہتہن بانہ دراو — زوارہ لبصد سازو سامانہ دراو
شغادن دپس کیاہ چھہ لشکر بکار — نہ سیتن سوراچہ کر باکارہ زار
نہ دیشت تس وزنہ حال ہوش — براری کری ون سو جوش و خروش
ہہ ہاون دماغاہ بدربار خود — نہ کینژاہ انی عذر از نیک و بد
دپس رستمن کیاہ چھہ لشکر بکار — پیادہ سوارہ نہ ہیت نادار
ہتن سیت پانس نہ ہیت ناجوی — زوارہ بیہ و تس کونس یوی
سوی شہر کابل سپاہ یام دراے — شغادن سواراہ کڈن تیزرای
شہ کابلس تیز سوزن پیام — ہہ رستم زوارہ ہتہن سیت آم
بجلدی بوتہ پیش کرس عاجزی — دپس شہر کابل پننہ ملک چھوی
خوشی چھی ہہ تہاو بفرمانبری — بہشل غلامان کری چاکری
خوشی چھی بیہ کینہ بخشن پہ راج — ہہ چھومنہ غرض کینہہ تہ بانہ تخت و تاج
نہ بوزت شہ کابلی بر ونہہ دراس — بہ رستم ان تحفہ تم بیقیاس
پیادہ پکان دستہ بستہ سواو — دپن تس شغادن و نی میانہ گراو
عجب نہ تاثیر بوئی شراب — گمت آسہ ہا نشہ سیتی خراب
لبہ ہواو تم ہرچہ حرف خطا — کرم عفو از راہ لطف و عطا

شغادن ته شاهن پس ماووت
بکوهسار در جای نخچیر گاه
دپان رخش چاهن شه فیر پت
چهو فونکان وچهان تکه اوت سوکن
سر چاه رخش کرن پام رم
بصد کینه رخشس دتن کهچه دب
وران شور کم بروتهکن تراوڑ هال
سپن سخت زخمی ز نوک خدنگ
بمردی کرن حمله چون شیر نر
سپن واره زخمی سوا ز تیغ و تیر
ازان تیر خسته سپن نیمجان
دوشن پاره پاره سپن ریزه ریز
بچاه رخش افتاده پیوسر نگون
خرابی بنت رستمس آرو یاد
بتند بیر بازی گرو کهار هس

به نخچیر گاه ورا د سوی بای هت
پکان وراتو رستم به نزدیک چاه
کرن تراس شهاندان چپ پاره وست و
دوان زنجه ته پیش و پس پنجه زن
ستهاه تیغ گور رستم تیز دم
سپن رخش پر شور تاب و تب
پچاه پیوته گوعیت بس دم ته یال
دتن چرنگ در چاه تاریک و تنگ
ز سر او فتاده بچاه در گر
سر نیزه رستم سپن جای گیر
تن رخش هم رستم پهلوان
سر نیزه از تیر و شمشیر و تبر
پکان رستمس زخمی جوی خون
چهو این کار از دست شاه شغاد
بتند بیر حیله گرو کهار هس

ز شاہان ایران زیین کرتہ یاد ‌ ‌ ز کاوس کیخسرو کیقباد

فریدون وضحاک و افراسیاب ‌ ‌ منوچہرہ جمشید نن آسو خواب

یوی آس لہراسپ و اسفندیار ‌ ‌ چھہ کس پایداری درین روزگار

چھو کیاہ سود بر مرگ دار و کرُن ‌ ‌ مہ آسُم تیہی پاٹ لکھوٗت مرُن

بہر کس چھہ دست تقدیر کار ‌ ‌ توہی دون بگردن کہتو میانو مار

بہ تحریر خود قسمتن پیش آن ‌ ‌ فرامرز پانی ہیو کینہ میانُ

شغادس دپُن وَن یہ تقدیر آسو ‌ ‌ نصیبس نہ کہنہ چارہ تدبیر آسو

فقط وَن مہ ان پیش تیر و کمان ‌ ‌ درندن نشتہ وزہ اندر امان

مہ ییتو تام اندر بدن جان چھوم ‌ ‌ درندن ہندی ہمہ ارمان چھوم

شغادن خدنگ و کمان آنو زود ‌ ‌ بجلدی ژلِت گوگس ہایہ ود

سو تیر و کمان رستمن پیش آنو ‌ ‌ کمانی اکی اتھ تم چارہ گون

تلُن تیر نامِ خدا کرنہ یاد ‌ ‌ سُون تیرہ سیتین چنارہ و شغاد

دپُن پان پانس پناہ شرمہ دِرام ‌ ‌ مہ پانی ہتوم دشمنس انتقام

مہ تیرن جگر خوشتہ خورسند گر ‌ ‌ شغادس تہ بوتی مہ پیوند کرُ

ونتِ ئی زنیزہ سپُن دردناک ‌ ‌ سپُن ہارہ بیچارہ رستم ہلاک

لدن رخشنوی لاشہ برپشت زین
بہر سو تو لگ شور از نالہ زار
کرک دریکی باغ مدفون وی
بناوک زری گنبداہ خاص تس
دتوک عاجزن باگرت مال و زر
بکینہ فرامرز دماز گو
سپاہان کابل کرن غرق خون
کرن ملکین بیگناہ ریزہ ریز
سو اطراف کابل ستہاہ خوار گو
چہل نامدار از عزیزان شاہ
بہ نخچیر گاہ ژتہ جی نامدار
بصد رنج تہاون نگونسار شاہ
تسند آل و اطفال نارس اندر
بباد فنا کرنہ کابل زمین
سو گو باز در شہر زابلستان

بوتہ زابلی درای تس چار میل
چو روز قیامت سپدن گیر دار
ہمہ خلق خونریز بر خون وی
جرک گنبدس لعل و الماس تس
براہ خدا بہر آن نامور
بکابل زکین پدر باز گو
سراسر سرو سروران سرنگون
ستہاہ لوک مارن بشمشیر تیز
بیہ شاہ کابل گرفتار گو
شہسوارن کہالن بہ نخچیر گاہ
بکیار زندی کرن غرق نار
بخواری گرفتار در قعر چاہ
سو مارن لدت چاہس اندر
ستہاہ لوک مارن بشمشیر کین
کرت خوار آوارہ کابلستان

۲۵

تہوت وقف ہورن تہ مارن کباب — ضحاک وجھن شید افراسیاب

داستان دیگر

چھو راوی لکھان ہو گستاسپ شاہ — بایران بہمن سپُن پادشاہ

سو گستاسپ شاہ ہمایون خصال — کرن عمر تم یکصد و بیست سال

بنو یام تس بہمنس تخت و تاج — دتھ از سر کینہ فتنس رواج

کرن تم بیارہ ان خود مشورہ — بوون مالِسند کینہ جوئی کرہ

ہہ چھوم بڈ تمنا یہ رجان خوش — نہ یاد شہان بزرگان خوش

ہتو سارِ وی جنگ کر صبح و شام — تہوکِ دشمنن خونکوی انتقام

سیانکنے دیو کیوشان ہو د — ہوشنگس بہوی کینہ درسینہ ود

کیوشان مارن تشمشیر کین — کرن دیو یخراج در ملک چین

ضحاکن یلہ شاہ جمشید مار — فریدون شہن تس تہ خون ہار

پئی خون ایرج سو تور سلم — منوچہرہ تی مار تم یکقلم

بخون سیاوش کمس رود تاب — سپُن سر بہ ملکِ توران خراب

ہمی کینہ گل ملکِ توران و چین — گرس کینہ نا وتہونہ وارہ زین

نتہ شاہ چھو آمُت بہ پیگار زال
چھہ نامی کتھاہ ہمتیس پاوہ گُس
چھہ تس بر سرِ و جان مِن اختیار
زرو مال شاہس لدُن پیشکش
سو قاصد معہ تحفہٗ زال زرہ
دِژن باز برخون اسفندیار
بلشکر کرُن حکم یکبارہ گی
بزابلستان ژاو لچھہ لوکہ سیت
پیادہ تمس پیشوا زال گو
دپان واتو بہمن بایو ان زال
دِژن تس فرامرز آتھ حضور
تہ یوزت سو بہمن سپُن عین زہر
دران خشمناکی سپُن دار و گیر
شہن تس کرُن لوٹ تاراج مال
بو چھوس شیخ فانی نمکخوار چانو

بو چھوس مردہ دشتہ افتادہ حال
بووَن پیر دیرینہ افتادہ چھوس
بو چھوس پادشاہس سگِ داغدار
زِ دولت گرِ ہمسایہ شہزادہ خوش
دپان واتو شاہس نشہ تیز تر
رہ چھو منہ زرو مال زالُن بکار
بیا زار زابل کڈن بارہ گی
بیا زار کوچہ کرک لستہ وٕت
سٹھاہ پیشکش سیت زرو مال گو
پسی وچھیس زالس پزرُن پانہ چال
دُپس تمہ شکارس سو گومُت چھو دُور
ازان کینہ زالس کرُن سخت قہر
رٹُن زال بیچارہ تہاوُن اسیر
بزاری وَدان آسو بیچارہ زال
بو چھوس پرانو پروردہ غمخوار چانو

جمشید تا عہد لہراسپ شاہ
فقط آسومت سوی دوگاری

سٹھاہ لوک مارن لشمشیر تیز
بیکدم کرٗن سارہ بی قتل عام
نہ ناوردگاہس اسٕ آیہ وَت
فرامرز قایم بیٚ اوردگاہ
سٹھاہ لوک مارن لشمشیر کین
دپان موٗد گرٕس بکضرب تیر
لگی واریاہ زخم کاری تمِس
سپن جمع ایرانیان کینہ خواہ
فرامرز آخر بجم طناب
زمیدان سوٗ اَن اردشیرن اسیر
سوٗ زندی لدُن بر سر دار تم
دپان اردشیرن یہ تیر خدنگ
فرامرز باست سردار موٗد
کرٗن حکم فوجس پئی انتقام
تہ بوزت پشوتن بدربار آو

نہ مردی نہ لب کینہ راہ گریز
سپن زابلی خوار مارک تمام
بزابل تہ لت گو سوا فسوس کہت
کنوی روٗد ایرانین کینہ خواہ
سٹھاہ زردگردان ایران زمین
پیادہ بمیدان سپُن جا گیر
بہر موٗ سپُن خون جاری تمِس
کرک لستہ آخر بیٚاوردگاہ
انوک پیش بہمن برنج و عذاب
بکینہ کرٕس بہمن دار و گیر
اَویزان تہاوُن بگون ار تم
فرامرز مارُن بمیدان جنگ
سوٗ بہمن بزابلستان پانہ روٗ
گرٕ ہن زابلس لوک مارن تمام
دپُن بہمنس الیشہ نون واو

وزیرن بتاراج کرنس مناه
تہ بوزت سو بہمن پراکندہ گو
کرُن زال زبند آہن ہ ما
بدستورتہاون تمس راج تاج
بفتح وظفر بہمن نامدار
نکان گو بایران زمین فوج ہت
تمس درحرمخانہ اک کور آس
نتہ ما لسُند ناوتس چہرزاد
سو خوش روی نیتھ کرن پانسی
یہی بہمنس آس دلخواہ تر
باتھ پرستان یہ دستور آسو
کرن بہمن بام نیتھر سہ کور
بجنش سو بہمن گرفتار آسو
اَتھ اہلکاران ایران پیش
بدربار بخشن تمس تخت و تاج

چھو کیاہ سو دغارت کرُن بیگناہ
ازان کار پانی سو شرمندہ گو
دتن وار یاہ لال تس بی بہا
مقرر زہر ملک باج و خراج
بشادی سپن سوی ایران تیار
کرن پادشاہی وری آٹھ ست
ہماناوتس کور مشہور آس
تسُند ہول پرسن اوآسو شاد
سو پانی سپن مستری تہانہ سی
سہ از شاہ بہمن گیہ باور
بہم خوب جایز تمن کور آسو
بشکل وشمایل سوزن آس حور
سونازن تسندن خریدار آسو
کرن کور شاہن ولیعہد خویش
درین امر ساری سپن لاعلاج

ولو پانہ ات قسمتس حل ژہ کر   بہ تقسیم قسمت توکل ژہ کر
گژھینہ ژہ ات قسمتس زیادہ کم   خوشی کرتہ کت ہپٹ کھاون چھوک ژہ غم
ستی نہ بجز امر حق ضرب خار   ژہ ہنینہ ارادہ سوا روم تار
مقرر کرن یس یہ روز ازل   ڈلینہ بجز خواہش لم یزل
تبقدیر تم یس یہ تہاون لکھت   چھو یوت کنہ بنقش گومت ہو کھت

داستان دیگر

چھو راوی لکھان شاہ بہمن مرت   ہما بیٹھ بر تخت چالاہ کرت
بدانش بخوبی کرن انتظام   سپن شاہ لہراسپ ثانی تازہ نام
باحسان خلقن کرن عدل و داد   سپن تازہ عہد فریدون یاد
دژن باگرت مملکت افسرن   ہژرن حاضری پانہ لشکرن
دتن پورہ دانشورن تخت و تاج   ہتن تورہ زورہ آورن سیم باج
تتی وقت آبستنی آو تس   کھٹتھ وز آخر بچو زاد تس
ہمس اک حرم محرم راز آس   بتدبیر تس سیت دمساز آس
دپن ژورہ تس ووہ تہاوت رچھن   گژھینہ آس کانہہ ہرگز وچھن

کرُک واره پروره معصوم خام — بگرتس دپان آس داراب نام

سودٕ لتس پَنُن کاره هاوان هنر — سو نفرین ازین کاره بیزاره تر

فقط لوره ته ژهوه هت صبح و شام — سوژ باندان اسباب ین و لگام

سپُن فرد اندر هنرهای جنگ — انُن رنگ کرکر سٹهاه لوک تنگ

شب و روزه با تیر و تیغ و طناب — دیوان آسُس بیهوده یو کن عذاب

ته دیشت و نان آس خاص و عام — چهوٹل هریه در اصل تخم حرام

توی گو سودٕ بایِ شمشیر هت — دنُم پُزنته وُنِ بو مارٕ ژه رت

کهند چهوس نچوکُس مه چهوم بته تاج — بدعوای تمن واره تم ٹهانِ لاج

زہیبت بجلدی نمی و نوے حال — زدریای صندوق زمرد ته لعل

هتوس زوره صندوقه کوی مال تم — انُن زیر قبضه درو لعل تم

سپُن خوش پکُس بام دردست مال — تهوُن گرته ساماته اسباب چال

توسُن تیر شمشیره گرزه گران — بهرکُس سو بو سینه زوری گران

بهرفن سود در مشهوره گو — دلادر سلاحشور مغرور گو

گران آسو اندرہ دل خوشی رای — گژهِ کینه شاهس لنشه ژ مانده جاے

ات اندر شہ روم از روی کین — دپان آد برجنگ ایران زمین

ہمو کرو زیر اس بنتہ آشکار
وچھوک تہ دیوار اوس شاہ
ہم سو چھوی راست سوزن سپاہ
پیش پیتر نسی آسنہ اعتماد
ارزان شُہ سپہ دار کرو رشنواد
وپان سارہ وہی باوقتی آواز
بیاد یوم پکی یکہ باز

پتہ چھوی داراکوی نو ملازم سوار
چھو تہہا بہت زیر دیوار سوی
بظاہر چھو سواز تخم سردار سوی
دیبوک تم بدیار پرن حضور
نزدادی اکہی یہ کت کی پہچھ دور
پرتیھو سو داراب عالی نژاد
اوتی تیز در خیمہ رشنواد

بدربارشہ منگناؤن سو زود
ہمانہ قد و قامت شہزادہ خوش
سوڈ لیثت کرُن اہلکارن بیان
مقرر مواجب کرت پیش شاہ
یہ پیگار گو فوجہت رشنواد
گرگ دربیابان راس مقام
دران شب کرُن ابر باران پیو
نِس خیمہ خرگاہ نی سایہ بان
سو داراب از آب بیوار گو
شہاہ پرانو ویرانہ دیوار آسو
بدیوار از غیب آئی آواز
ژہ تل بیوٹ ایرانکوی شہریار
مبادا اس وتاوک ضرر
دوبارہ گتی ناگہانی خروش
چھو داراب ایرانکوی نامور

کمر بستہ داراب استادہ رُود
یہ تیر و تبر تیغ و طناب خوش
بصورت یہ چھو اصل نسل کیان
سو داراب داخل بفوج سپاہ
کمر بستہ بر جنگ کین و فساد
سمت آسِ ڈیرن بہت خاص و عام
سو داراب خاطر پریشان گو
نہ در فوج کینہ نس سیت زان
بتنگ آو تہ زیر دیوار گو
سو بوسیدہ افتادہ کار آسو
خبردار چھوی ہوش کر امتیاز
چھو داراب شاہ بہمن یادگار
کہ ای کہنہ دیوار ٹہراو کر
کہ ای کہنہ دیوار کر ہوش ہوش
خبردار چھوی تیہو نہ واس ضرر

[illegible]

[illegible]

مفصل وُنس گاژن داستان — توہُم طفل ژ آب صندوقہ سان

دپان گرُو زیرن بدانش خیال — وچھُن یام دارابہ نوی خط و خال

بلاشک چھُو شہزادہ از تخم کی — چھیہ آثار شاہی پرچھا روی

دتن واریاہ دولت و مال تس — کرن مہربانی بہر حال تس

سو داراب تھاوُن سپہدار فوج — کرن ایل سالار سردار فوج

سپاہ سیت سپنُن روّمن کینہ خواہ — بہ بردانگی گوبنا وردگاہ

بقصد کینہ خوُسی بہ پیگار جنگ — کوُن زن انن قیصر روم تنگ

سپاہان رومی شمشیر و تیر — انِن تنگ کوتاہ کرُن دار و گیر

زہیبت تہ خوردہ رنجور گی — پراگندہ دل تس نشہ دور گی

کرُن از دمِ صبح تا شام جنگ — بنا وردگاہ رومیان آی تنگ

کبوتر فرو رفت از شاخ سرو — کمین گشت در آشیانہ تدرو

سوئی ڈیرہ داراب گرد لغز از — بشادی زنا وردگاہ درا و باز

تس پٹ مہربانن گور شنواد — سو خوشحال کوتاہ سپنن شاد شاد

کرُن تس بہ بردانگی آفرین — زر و مال بخشن تس گرُتہ زین

دران رات رُتس جگر خستہ آسو — پہی خون رومی کمر بستہ آسو

بفضل الٰہی بشمشیر کین
صبح فلِ تہ روشن پیٹھ آفتاب
لدُن بر سرِ پشت شبرنگ زین
کمر بستہ گو تیز گرم و ستیز
کرُن فوج رومی سٹھاہ غرق خون
انُن نہ بشمشیر داراب تاب
پراگندہ خاطر ملک فیلقوس
تبہ خوردہ لشکر ہتھن باز گو
زرومی انُن باج تاراج مال
سلاح و سلب خنجر و تیغ و تیر
تہ ڈیشت سٹھاہ شاد گور شنواد
وزیرن اکھاہ سوزِ پیش ہُما
چھِہ دراصل زن نسل اسفندیار
مہ سوزُم سرِ رومیان کینہ خواہ
زہیبت شہ رومنی سُورُ مل

رٹن ملک ایران و توران و چین
دپان و تھو سو داراب نہ فرش خواب
کرُن وارہ صیقل بشمشیر کین
تولُن ہر طرف رومین رستخیز
سپُن قیصر رُوم آخر زبون
دپان مود رومی سپاہ بحیاب
بفرمانبری وایو تم نای و کوس
ظفریاب داراب ممتاز گو
زر و سیم و دیبا جواہر تہ لعل
انُن مال و اسباب پیش وزیر
زر و مال بیحد بداراب داد
بناگہ منش واتو مُت رُستماہ
تُند حق نہ حق زانہ پروردگار
کرن خوار آوارہ رُومی سپاہ
تبہ خوردہ لشکر ہتھن دُور ژُل

بدربار خود منگناوُن سو پیشکش
سو پانی پیٹھ محرم راز خویش
بجلوت وچھت پرزناوُن سو پیام
بشوکت کرُن وارث تخت و جام
ہما پادشاہی باقبال آس
سرِ تخت تاسی دوہ سال آس

از ان آب جاری کڈن آبجوی
بایران زمین شہر آباد کرد
انن پادشاہان اطراف تنگ
بآئین شاہی کرن انتظام
شعیب دلاور در آنوقت آسو
چھو لکھٹ سو بو پادشاہ عرب
سپاہان جنگی تمس آسو پچھہ
انن در تصرف تمی تازیان
شہن بوزسوزن سپاہ بہر جنگ
سو بیچارہ آخر سپن سرنگون
ز فتح عرب مست و مغرور گو
بصد کینہ واین بہ پیکار کوس
کشونہ کڈن سیت فوج و ہجوم
بشہر عموریہ روم کس سپاہ
پیاپی کرک ترن دوہن کارزار

سو کوہسار آباد گو چار سوے
چھو موجود مشہور داراب گرد
بشمشیر از گرزہ گاو رنگ
کرن رام گردان گردون تمام
تسند ہیم شاہن سٹھاہ سخت آسو
کرن ملک گیری تمی روز و شب
ژٹان شیر نوورن ژٹان آسو چھہ
تسند دبدبہ آسو اندر جہان
شعیب دلاور انن سخت تنگ
تسند ملک ساروی بشمشیر نیون
بمردی بہر ملک مشہور گو
کڈن فوج سوئی ملک فیلقوس
کرن نعلبندی بہ پیکار روم
سپن جمع ایرانین کینہ خواہ
بشمشیر باہم تو لگ گیرودار

برابر سپین یام نورت ادا — سوکھ موکھ ناہید توٹھو خدا

یۄدہ زنگہ ناگیہ پنجو زاوتس — حکیمو سکندرس کرُکھ ناوتس

زتنجیم بوزکھ مس نیک و بد — وچھوکھ آفتابہ برج اسد

سروج آسو در برج شیر یان — عطارد دہت سنبلن رمیان

شۄبہ یوم دلشاد خورسند آسو — یدبنیاس کینہہ فرزند آسو

کہٹن راز تمہ ات کتھہ پردہ کرُ — یہ شاہزادہ تم پانہ پردہ کرُ

یہ روس اندر آسو پوشیدہ راز — ونی مختصر یہ چھو دور و دراز

زحضرت نظامی چھو ات اختلاف — یہ تم تہاوُ در پردہ اندر غلاف

چھیہ یت جایہ برعکس ساری دلیل — امک حق نہ حق زانہ رب الجلیل

چھو سارن سرن محرم راز سوی — چھو آگہ با نجام و آغاز سوی

بغیر از خدا زانہ کُس از غیب — چھو واقف پس و پیش بالا و شیب

داستانِ دیگر

روایت چھو راوی کران معتبر — ازین راز داراب شاہ بیخبر

سکندر زتخم کیان اصل آسو — زراوی سو داراب سند نسل آسو

بچھن لگاسن ہرطرف وارو کیہہ
کرن سوی ارسطوی دانا فہیم

بدبنیاتہ ہو آسنہ کاہنتہ شاہ
اگر یادتہاوک بدل پندہ من
نبک باہم ازتخت خود تخت گیر
کرن وعدہ اسکندرن باطبیب
تہ یوزت کرُس تم سٹہاہ دعاہ خیر
مہ واتن ثہ پٹ کینہ ہند دستر ودہ
سکندرہ جوان سرو بالا سپُن
دپان مُود ناگہ سو سلطان ہ وم
سکندرہ نبوہ مالک تخت و تاج
گڈن واریاہ ماتُسند غم ہتن
سمی تس نشہ واریاہ ہوشمند
بدربار آنک مُتس تاج و تخت
چو شیر ثہ یان بیوٹ بر تخت زر
کرُن تازہ آئین انصاف وجود
کران ہ وز و شب عدل تہ داد آسو

لشاہان ینک صاحب دستگاہ
ینہ تراوہ ہن ادہ فرزند من
ارسطو پچھو میانو کرزن وزیرہ
یہوی حصہ بدربارہ تہاون قریب
ثہ اندرہ جہان آس مانند شیر
قدم چانو چون مہر فیرن ثہ پوُرہ
بنوہ پہلوان کیونژ کالا سپُن
غماہ سخت پیو اندرہان مرزبوم
ہمردی دتن تخت رووس واج
دکھس بیوٹ تہ ماتماہ سخت ہتن
پرُرک پادشاہس تموہ وعظ وپند
لبہ شان و شوکت بہ نیرُوی بخت
سمی ہ وکی افسرو ناموہ
چھکن دیارہ زن آسو ہاران سُود
زخوشخوی اوپرت اکھاہ شاد آسو

فقط ئہ ودو اندرہ جہان اجداد جد

دمٕن کینہ پوٗرٕ دِکوٚی تخت و تاج
پرٔت نامہ اسکندرٕ فیلقوٗس
دِیُن قاصدس کُن سو دارای شوم
ہہ زانُن سکندرٕ چھو ما فیلقوٗس
دبیرس دِیُن تُل قلم تیز تیر
لکھُن سُیِن چھو مالکٕ باین تخت و تاج
سو خالق دِیٔی یُس اَسِ مالکی
یہ شاہی چھنہ کینہ ارثِ پدر
دبیرن تو لُن مو قلم بر حریر
بنام خداوند بالا و زیر
کڈُن جان از پشہ نمرودہ سٕتی
کرُن نارٕ فرعونٔنی آب نیل
رٔٹی ژٕپ بہانہ کرُن اژدرس
بنغیل و مان دٔژ نہ ہمت مہس
کرای شاہ دارا مہ کریوت شورٕ

ہمس وزٕ روشن و چھندان باج
زٕلحی سیُن تیرہ چھُون آبنوس
ہمردی کرِ یا مان با فوج روم
بو چھوس ہُل گنڈت بہر ایران و روس
زنوکِ قلم دارٕ ہس پارٕ کر
چھوس نتہ شاہ و گدا لاعلاج
ژٕ ہو پادشاہ تخت دِنس پالکی
یہی جایہ کیتاہ سین دربدر
زخامہ کرُن روسیاہ موی ہیر
کرُن مارٕ از دست خرگوش شیر
ٹکان تس کرُن بوٗد نابود سٕتی
چھو معلوم طیرًا ابابیل فیل
سو پانٕی کنہ چھاوناوُن تہرس
غذا سارٕی شیر تھاوُن ہس
مہ تُل وَن ژٕ ہنس فکس وارہ کرور

سو قاصد بایران زمین باز گو | پراگنده شاه سرافراز گو
بجلدی کرن جمع ساری سپاه | کران آس اندیشهٔ زاد راه
پراگنده دارا بتند بیر جنگ | سکندر بکینہ کمر بستہ تنگ
بجلدی کڈُن فوج از راہ مصر | بکوہ و فلک تن اران آس کسر
شہِ مصر رو یہ سپُن فوج ہت | زہر سو کرن رو ہمین لستہ وُت
بمیدان کرِ کُک تایکی ہفتہ جنگ | بشمشیر آ لوک شہِ مصر تنگ
بغارت سپُن مصرین دار و گیر | بزاری وَ دان آی بر ناد بیر
مقرر کرت باج آئین سال | سپُن مصر کوی معرکۂ انفصال
دو منزل بایران زمین تیز گو | دبا دب سر کینہ شبخیر گو
ازین پیش دارا باہنگ رُوم | کرت آسو در ملک پارس ہجوم
ز ایران و توران ہُمَس سیت فوج | بہر سو چھان آس دریای موج
دتوک ڈیرہ نزدیک آب فرات | تمن راو لشکر و چھان دُوہ رات
درین مخمسہ اندران مرز و بوم | دیان واتو لشکرہ ہتن شاہ روم
بپارس یلہ آشکارا سپُن | ز لشکر خبر دارہ دارا سپُن
بصد کینہ ہر سو کرن ستہ وُت | بو تہہ بیوٹ ساری سپاہ سیت ہت

سو ہیوایہ در فوج دشمن ایا
نہ دانشوران یہ چھوانہ عقلہ دور
زروی سکندر نٹان جن تہ دیو
دپان دارہن مانشراون یہ کت
ات اندر بدر بار آنکھ شراب
پرٛاز می دتوک قاصدس جام می
تہون پیالہ پوشیدا اندر بغل
رٹن یام تم پیالہ خالی کرت
اسان پرتہ سو شہن قاصدس وننہ راز
دپس تم چھوسی ہیم در شہر من
سو پیالہ اگر آسہ لعلو برت
تیتہ پاٹھ خندہ کرت اورہ یور
ات اندر انکھ خوان و نان و طعام
سوٗس آسورہ ووس گمت باج خواہ
سپٗن ات سرس فاش اندر جلوس

پٮ۪ن پان درنار سوزان دیا
بو چھوس اتہ دلیری سلطان غزوہ
بہردی چھور ستم بہت چھو گیو
گران آسو سر دایت مصلحت
سپن گرم مجلس بعطر و گلاب
تون ژور پیالہ ہی پی یہ پی
دیوان اس تس پیالہ آینت بدل
بخیرت سپٗن ہکیہ دارا کرت
کرت پیالہ خالی دیوان چھو کنہ بانہ
مہ و چھومت بدربار شاہ زمن
چھنہ اس ہوان بانہ خالی کرت
زدربار دارا تولن پیالہ ژور
ضیافت کھوان و اتو نزدیک شام
یہوی واتو ناگہ بدربار شاہ
یہ قاصد چھوہ اسکندر فیلقوس

سکندر شاہ شاد خوشحال گو
پراگندہ ایرانیان در بدر
ونیوی کردار ہن مصلحت
ز ہر سو کرن جمع فوج و سپاہ
سکندر زدارا خبردار گو
بشمشیر و خنجر بہ پیکان تیر
ز شمشیر اسکندر نامدار
گلس فوج تہ شہمتن وارہ ول
سو دارا پشیمان گمت سینہ سوز
بہر سو لدان نامہ پیغام آسو
کرن جمع تم افسر و اہلکار
اگر تو ہہ اینوقت یاری کرو
یہ پت برونہہ ایرانین وزہ پام
ز ہر سو جمع لوکہ واراہ کرن
بیاز سوم آو از بہر جنگ

جمع تس نتہ دولت و مال گو
کرن مارہ از تیغ و تیر و تبر
بجہرم بہت لشکر و فوج ہت
سپن رویہ لشکر ہتن کینہ خواہ
سپاہ ہت تمس بہر پیگار گو
بسختی کرن دار ہس دار و گیر
ژلت گورٹن باز راہ فرار
تہ خوردہ دژ شہر اصطخر ژل
بسیلاب غم ایرہ ون تیرہ روز
پراگندہ بی خواب و آرام آسو
مہ چھوم باسکندر کرن کارزار
چھہ کیاہ تیز نیرو تیاری کرو
کرو ون ہناہ شرم تہ ننگ و نام
بتدبیر شایستہ کاراکرن
بمیدان سو کرو میوہ زیادہ تنگ

اَمِن تم اسپیران اَسہ مرنہ دیوم
ازان نامہ دل بر زم گوش دوم
دتِن سارہ نی فرہنگ تراو دراہ
پیم ژیرہ دایہ کینہ زان مَن
بکرمان سوزن پیر بادشاہ
بکرمان سوزنک عزیزان مَن
عزیزن مَتہ دیا و ناحق اونا
مہ گژھہ برو ژالی مردوم رضا
فقط تراوا یہ اتھی بار تم ژیرہ
ژہ رژیسم وزر دولت و مال گژھہ

بروٗشی جہان اَس سپن رُوسیاہ
رٹوک ز میو سانو آل وعیال
یہ کرمٹ اَسہ سوہا یا جمیع
فقط اَس چھ آوارہ از ننگ و نام
گرن آس پرزن سپن خانہ دار
چھو بہتر کرُن با سکندر صلاح
اَسہ گژھہ نہ وَن دولت و مال نیر
ژُلکھ شاہ اسکندرس التماس
دیوہ تراوہ ناسانو آل وعیال
کُرت نہ درہ تس سیت شاہا فساد
تہ بوزت سپُن شاہ دارا حجبل
لکھِن نامہ تم شاہ اسکندرس
چھو مردن بمردان سزاوار جنگ
نہ رچھہ پردہ لوکن ہندوی ننگ و نام
عداوت با یرایبان کوت کال

یہ داغ خجالت ژلی کرون زاہ
گرہ سان با دولت و ملک و مال
چھو نہ ون اَسہ تمہ مالکُ طمع
شُرن ییب بنی روکمی اوٗرہ مام
حزن اسپ تازی سپن نیر بار
دیوہ اَس خلاصی لبوا نہ بلاح
فقط ننگ و ناموسکوی چارہ کر
ازان نامہ شاید پیس چانو پاس
ہمس آسنہ کنہتہ کینہ خیال
دتوت ملک تہ مال و دولت بیاد
پراگندہ کوتاہ سو گوختہ دل
مہ فاش کر کینہ ہندس سرس
زنانہ وچھت مردسی شو بہ ننگ
یہ دنیا چھو نہ کینہ ہند صبح وشام
تمن تراو اطفال و آل وعیال

درین دورس ما نہ فرمان میانو
میس آسہ سرس کاشتہ ہای
اگر چھو رپھن ننگ و ناموس و نام
مہ لد باجتہ روز در ملک خویش
وگرنہ گژھک رجہان دربدر
پرت نامہ دارا سٹھاہ ننگ گو
امیرو وزیرو ونوس باربار
رٹھند مشورہ دارھن مانو نہ
سکندر شہ وم کشورس
رٹن مال و اسباب تخت کیان
زجود و سخاوت کرن شاد لوک
سٹھہن کر امیران ایران طلب
مرقع کرن افسرو اہلکار
بہرس و لا سا مدار اکرن
دپوک تم بوچھوس وارث تخت و تاج

اچھن کاش چھوم سوی دل و جان میانو
سرو تاج و افسر زہنس زیر پای
مہ سیتن زہ کر صلحکوی انتظام
دہ تن ون بغرابزی کرتہ عیش
مہ والوی نکھہ ہوش کر ہوش کر
سواز ننگ آمادہ جنگ گو
لدو شاہ روس نہ زر و مال دیار
شہ روم تم تارہ کھنہ آ نونہ
سپن یام ایرانکوی پادشاہ
با یران سپن دور خسرو عیان
زاحسان شہ نہ بادہ آباد لوک
سپن گرم محفل ہنگام شب
دتن مال و دولت تمن مہر دیار
فراموش بیداد دارا کرن
مہ ارث پدر مال و اسباب و راج

بشوکت سوزن ماج در اصفہان
کنیزان ہ دمی ترہ ہت نازنین
دہن آسو دیبای ہ رومی ببار
منجم تس سیت سوزن وزیر
پکان واتھ ناہید در اصفہان
وکالت بشکوی دارا کرن
تموتہا و فرمان دار اسہ
کڈک مال و زر از شبستان شاہ
سوزک روشنک تس نزہ تہ دایہ ہت
بجاہ و حشم واتھ نزدیک شاہ
بیزان برابر سپن ماہ و مہر
بایران زمین شاہ فرخندہ حال
لگوس نہ ہیت تس بایران قرار
غرض آسو تس سیل دنیا کرہ
کنیزان و ناہید تہ روشنک

برن از در و لعل و یاقوت خوان
بیہ آونتھ ہت زیر دیبای چین
خزانہ لدن وار یاہ نقد دیار
بہر کس دتن پرینانی حریر
بشادی سپن شہر اندر جہان
وصیت تمن آشکارا کرن
کرک از طلا عرق دیوار در
در و لعل صحنہ بہ تمکین و جاہ
ستھاہ گنج و زر مال و سرمایہ ہت
سمو در یکی برج خورشید و ماہ
اکی سر خہ گو دور چرخ سپہر
سر تخت شاہی کڈن کنیز کال
دپان آس دنیا چھو ناپایدار
گژھہ ہمہ کنہہ کال دنیا سرہ
زر و مال و اسباب ہت یک بیک

۴۷

سکندر شہ بوم عالم پناہ
نگرون بہندوستان واتن شاہ
پھو ساروی بدست خدا نم وتم
وپی تم بزرگی وتی نختم
مفصل وتم واره تعبیر خواب
بوچھو لسی بخت بیتاب پر اضطراب
تعجب چھوم عین جادوگری
ہمی پر تاگتی اندرتری

کرکی ہتہو نتس ہیبت پیکار جنگ
کرتس ملک تنگ روتہ ناموس و ننگ
ہمیں ایکہ اوتہی یاو رہی
خبردار ہیتو نہ کرکی کارزار
ہمسں نش کرکی کیاہ جنگ آوری
بمردی اتکی نش ہمیت بار

بخواب چہارم بہنگام شب
نہ دریا کہسان گاڑہ تس آب ہت
بیہ وچھوم در خواب شہراہ غنی
چھو بینا گران اَتس تم کار و بار
ششم خواب شہراہ وچھوم نامدار
قلیلاہ تمن منز وچھوم تندرست
ہشتم خواب یوٗ ڈیٹھم گرٗاہ خوب تر
دوسو یہ کہوان آسو آب وٗ گیاہ
ترہ خُم واتھی راژ ڈیٹھم بخواب
تمن دون سہندوی آب گسی بران
وچھم بار ماتت لدان بر بری
بخواب نہم روزای پختہ کار
وچھم گاو گوسالسی دُد چوان
سٹھاہ تازہ گوسالہ چالاک و چُست
بیہ وچھوم اکناگہ چشماہ بخواب
سر آب شخصاہ وچھوم تشنہ لب
وچہت آب تر لیتہ ہتوی دراوپت
کہ وہ یہ وچھم لوک ساری اَنی
وچھم وارہ مشغول در کسب و کار
مگر واریاہ لوک ڈیٹھم بیمار
وچھم تم بمار و خوتہ زیادہ سُست
وچھم آسن وری دوسو یہ دو سر
نہ تس بول سرگین نہ تس ہیچ راہ
اکوی آسو خالی تہ دُون آسو آب
نہ گوکم تمن دون نہ کہنہ اَن ہران
تمن نہ کمی اَت نہ آنچ تری
مہ گاو وچھم آسن گوسالہ دار
ازین کار ما چھوم مہ حیرت ایوان
وچھم گاو آوارہ لاغر تہ سُست
سوہو کہمت نبرتت پس و پیش آب